

חוכן ע"י סוכל עיין הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il

מנחות דף נ"ו ע"א

קדשי קדשים שטעונים צפון, באיזה אופנים אמרינן שצפון מעכב?

בקבלה	בשחיטה	
מעכב	מעכב	לענין שהבהמה תעמוד בצפון
מעכב ²	אינו מעכב ¹	לענין שהעובד יעמוד בצפון

למסקנת הסוגיא, מה ילפינן מב' המיעוטים דאותו? [תד"ה אלא].

אותו דר' אחייה - (ויקרא א: יא) ושחט אותו על ירך המזבח צפונה	אותו דשעיר - (ויקרא ד: כד): ושחט אותו במקום אשר ישחט	
לרבות מקבל לצפון	למעט שוחט מצפון	לגירסתנו ולפירש"י ³
למעט שוחט מצפון	לרבות מקבל לצפון	לפי' התוס' ⁴

האופה מנחת חמץ באופנים דלהלן, כמה חטאות חייב? [תד"ה אפאה].

בערך חבירו ואפה הוא ⁶	בערך הוא ואפה הוא ⁵	
חייב שתיים	חייב שתיים	לרש"י ⁷
חייב אחת	חייב שתיים	לתוס' ⁸

¹ דרשינן מדכתיב [ויקרא א'] ושחט אותו על ירך המזבח צפונה וכו', אותו בצפון ואין השוחט בצפון.

² דרש מדכתיב: ולקח הכהן מדם החטאת וכו', ולק"ח - לו קח, שצריך שיקח את עצמו לצפון. ולקמן יתבאר דרשה אחרת לזה.

³ דגרסינן: ודקא קשיא לך מדרי' אחייה נפקא, דר' אחייה לאו למעוטי שוחט בצפון הוא דאתא אלא לרבות מקבל. מבואר, שהשינוי הוא בדברי ר' אחייה, שבתחילה סברנו שבא למעט שוחט מצפון, והסקנו שבא לרבות מקבל.

⁴ הנה תוס' כתבו דמסוגין משמע דמה שיכלנו לדרוש מאותו דשעיר לרבות מקבל בצפון, הוא משום שלא צריך למעט שוחט מצפון, דשוחט כבר אנו יודעים למעטו מדרי' אחייה ולכך הפסוק מיותר לרבות מקבל. [וזה היפך מגירסת הגמ' ופירש"י, דלתוס' כן ילפינן מר' אחייה למעט שוחט בצפון]. ולדבריהם הגירסא בסוגיא, ודקא קשיא לך דשוחט לא בעי צפון מדרי' אחיה נפקא, לאו למעוטי שוחט בצפון הוא דאתא. פי' שתי' הגמ': לאו למעוטי שוחט מצפון לא חוזר על ר' אחיה, אלא שחוזרת בה הגמ' ואומרת דרשא אחרת מאותו דשעיר, והוא שבא לרבות מקבל בצפון. והכי גרסינן להדיא בזבחים (מח:): עי"ש. וזהו שסיכמו תוס': דא"כ אית לן למיזדרש אין השוחט בצפון מקמי דנדרוש אבל מקבל בצפון. פירוש, שכדי לדעת שמקבל צריך צפון, אנו קודם דורשים שאין שוחט צריך צפון, ואנו אומרים שדוקא שוחט ל"צ אבל מקבל צריך. ועל זה הקשו תוס' ותימה וכו'. דאדרבא להיפך מצאנו לעיל בבביתא, שרק אחר שריבנו מקבל לצפון הוצרכנו לפסוק למעט שוחט. [וכן הקשו התוס' בזבחים שם ד"ה אלא].

⁵ באופן זה לכונ"ע חייב האופה שתיים, אחת על העריכה ואחת על האפייה, אלא שנחלקו רש"י ותוס' בפירוש הגמ' על איזה עריכה קאי, דלרש"י קאי על העריכה ממש, ולתוס' קאי על העריכה שעושים בסוף קודם האפייה שדרך האופה לערוך אז מעט.

⁶ גם בזה נחלקו רש"י ותוס' מה היא העריכה, דלרש"י היא העריכה הרגילה. וחייב האופה שתיים, אחת על עצם האפייה, ועוד על מה שהוא גומר את העריכה של חבירו. ומילא אם הוא היה עושה בעצמו את העריכה, לא היה חשוב לחייב על אפייתו שתיים, דכבר מתחייב על העריכה בשעת ערירתו, אבל כשהוא לא ערך מחייב שתיים באפייתו. ולתוס' העריכה שבכאן היא מה שעושים בסוף קודם האפייה, ומיירי שגם את העריכה הזו עשה חבירו והוא רק הכניס לתנור, וזהו האופן שאמרה הברייתא שחייב רק אחת.

⁷ ולהנ"ל מבואר שרש"י ס"ל שרב פפא שאמר חייב שתיים מיירי בערך חבירו ואפה הוא, שאז באפייתו הוא חייב שתיים, אחת על גמר העריכה ואחת על האפייה. ומה שאמרנו שאפייה היא מעשה יחידי וחייב עליה בפני עצמה, מיירי בערך הוא ואפה הוא, שאז מצד האפייה אינו חייב אלא אחת, [והעריכה מחייבת אותו עוד אחד].

חוקן ע"י סוכל עיין הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il

מנחות דף נ"ו ע"א - המשך

בכור שאחזו דם, האם אפשר להקיז לו את הדם?

במקום שאין עושה מום (שאר הגוף)	במקום שעושה מום קבוע (אוזנו עינו)	
מקיזין	אין מקיזין	לר' מאיר
מקיזין	מקיזין - אבל לא ישחוט על זה	לחכמים
מקיזין	מקיזין - ויכול לשחוט על זה	לר' שמעון
אין מקיזין - אפי' ימות	אין מקיזין	לר' יהודה

בכור שאחזו דם, האם אפשר להקיז במקום שעושה בו מום באופנים דלהלן? [תד"ה ר' שמעון].

כשאינו רפואה אלא במקום שעושה מום - הברייתא	כשיכול להקיז במקום שאין עושה מום - מתניתין דבכורות	
יקיז - אבל לא ישחוט על זה	לא יקיז	לחכמים ⁹
יקיז - ויכול לשחוט על זה	יקיז - ויכול לשחוט על זה	לר' שמעון ¹⁰
לא יקיז	לא יקיז	לר' יהודה ¹¹

מנחות דף נ"ו ע"ב

הניח שאור ע"ג עיסה בשבת ונתחמצה, באופנים דלהלן, האם חייב? [תד"ה מעשה].

בלא היפך	בהיפך	
חייב	חייב	לרש"י ¹²
פטור	חייב	לתוס' ¹³

⁸ לתוס' הוא בהיפך מרש"י, דס"ל דמה שאמר רב פפא שחייב שתיים, מיירי בערך הוא ואפה הוא, וכשיטתם שהעריכה שבכאן היא העריכה שעושה האופה בסוף קודם האפיה, ולכן חייב שתיים. ומה שאמרה הברייתא שאפיה היא מעשה יחידי, מיירי בערך חבירו ואפה הוא, כלומר שגם את העריכה האחרונה שקודם האפיה עשה חבירו ולכך חייב רק אחת וכנ"ל.

⁹ במשנה בבכורות אמרו חכמים שיקיז ובלבד שלא יעשה בו מום, ואילו בברייתא כאן מבואר שיכול להקיז אפי' שעושה מום, רק שלא ישחוט על זה. וע"כ שהמשנה מדברת באופן שיכול להקיז במקום אחר בגופו ולא ימות הבכור, ולכך אסור אפי' בלא מתכוין, דלא חשוב מטיל מום בבעל מום שפטור - כיון שיש לו רפואה אחרת. אולם אם אין לו רפואה אלא שיקיז במקום שעושה מום, הוי אחיזת דם - כמום - והוי מטיל בום בבעל מום ואפי' מתכוין מותר, [וכדדרשינן תמים יהיה לרצון - בראוי להרקבה אתה מוזהר לא להטיל מום וכו']. אלא שלא ישחוט על מום זה, דגזרינן באחזו דם אטו שלא אחזו.

¹⁰ הנה כבר נתבאר לעיל שהמשנה והברייתא מדברות בשני אופנים, והגם שר"ש ס"ל שיקיז בשניהם במקום שעושה מום מ"מ הטעמים שונים, דבמשנה התיר אפי' באופן שיכול להקיז במקום אחר, וא"כ ע"כ הטעם משום שדבר שאינו מתכוין מותר לר"ש [ובלבד שלא יהא פסיק רישיה]. ובברייתא שמיירי שאין לו רפואה אחרת, ההיתר הוא מטעם דמטיל מום בבעל מום, ואשמועינן שיכול לשחוט על מום זה. [וזהו שחלקו תוס' על רש"י, שרש"י פירש שטעם ר"ש גם בברייתא משום דהוי דבר שאינו מתכוין, והוכיחו תוס' שאין זה הטעם, דהא מיירי בברייתא באופן שאם לא יעשה לו מום ימות, וא"כ טעם ר"ש הוא משום שהוא כבר בעל מום].

¹¹ שמתוך שאדם בהול על ממונו אם תתיר לו במקום שלא עושה בו מום - יבוא להתיר אפי' במקום שעושה מום.

¹² רש"י מפרש שכמו שמצינו בהניח בשר על גבי גחלים והיפך בו שחייב כי עשה מעשה גמור, כן גבי נותן שאור הוי מעשה גמור אפי' בלא היפך - דכאן אין לחלק בין היפך ללא.

¹³ כן פירש הצ"ק בכוונת דבריהם, שבאו להשוות שאור בעיסה לבשר על גחלים, וחייב דוקא בהיפך.